

VII üleriigiline ühiskonnaõpetuse olümpiaad

JUHEND

Olümpiaadi viib läbi Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts koostöös Tartu Ülikooli riigiteaduste instituudi, TÜ Teaduskooli, EEneti/Harno ning kohalike haridusosakondadega ja HTMi rahalisel toel.

Nagu varasematel aastatel, nii viiakse ka **2020/2021. õppeaastal ühiskonnaõpetuse olümpiaad läbi kahes voorus. I – elektrooniline voor toimub 5. veebruaril 2021 ja II voor toimub 20. märtsil 2021 Tartus Miina Härma Gümnaasiumis.**

Olümpiaad toimub kolmes vanuseastmes: põhikooli II kooliastme õpilastele, põhikooli III kooliastme õpilastele ja gümnaasiumiastme osalejate vanuse ülempiir on 21 aastat. **I voor toimub elektrooniliselt ja selles osalejate arv ei ole piiratud, kuid vajalik on eelnev registreerimine, mis lõpeb 20. jaanuaril 2021.**

II kooliastmes II vooru ei toimu. I vooru töö eest on võimalik saada maksimaalselt 60 punkti.

Põhikooli III kooliastmes kutsutakse II vooru iga piirkonna võitja, kui ta on saavutanud vähemalt 60% maksimumpunktidest (maksimumpunktide arv on 100) ja lisaks paremate tulemustega õpilased üle-eestilise punktiarvestuse alusel. Kokku 38 õpilast.

Gümnaasiumiastmes kutsutakse II vooru iga piirkonna võitja, kui ta on saavutanud vähemalt 60% maksimumpunktidest (maksimumpunktide arv on 120) ja lisaks paremate tulemustega õpilased üle-eestilise punktiarvestuse alusel. Kokku 38 õpilast.

Olümpiaadi lõppvoorude kohtade jaotus põhikoolis ja gümnaasiumis:

Piirkond	Kohtade arv kooliastmes.	
	Põhikooli III aste	Gümnaasium
1. Harjumaa	2	1
2. Hiiumaa	1	1
3. Ida-Virumaa	2	2
4. Jõgevamaa	1	1
5. Järvamaa	1	1
6. Läänemaa	1	1

7. Lääne-Virumaa	2	2
8. Põlvamaa	1	1
9. Pärnumaa	2	2
10. Raplamaa	1	1
11. Saaremaa	2	1
12. Tallinna linn	6	6
13. Tartu linn	4	4
14. Tartumaa	1	1
15. Valgamaa	1	1
16. Viljandimaa	1	1
17. Võrumaa	1	1
Üleriigiline pingerida	Vähemalt 8	Vähemalt 8

Põhikooli II ja III astme (VI–IX klass) vene õppekeele koolide õpilaste olümpiaaditööd tõlgitakse vene keelde. Gümnaasiumiastme töö on eesti keeles.

Olümpiaadi voorud toimuvad ühtsete küsimuste alusel. Mõlemas voorus on lubatud kasutada põhiseadust (paber kandjal) ja lõppvoorus vajadusel sõnaraamatut (eesti-vene, vene-eesti).

I voorus on olümpiaaditöö kirjutamiseks aega põhikooli mõlemas vanuseastmes 45 minutit, gümnaasiumis 60 minutit. TÜ Teaduskooli kodulehel ja Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi kodulehel www.eays.edu.ee antakse eelnevalt teada registreerimise kord. Tegemist on valikvastustega testiga, millele pääseb ligi vaid piiratud aja jooksul. Vastamist alustades läheb aeg käima ja 45 või 60 minuti lõppedes leht sulgub ja vastused saadetakse automaatselt kontrollijatele. Võrdsete punktide korral paigutatakse pingereas ettepoole kiiremini vastanud õpilane. Töö on individuaalne. **Eelvooru ausa läbiviimise eest vastutavad kool ja õpilast juhendav õpetaja.**

Lõppvoor toimub Tartus, teemad on samad, mis eelvoorus, kuid teadmiste kontrollimiseks kasutatakse traditsioonilist paberil küsimustele vastamist. Lõppvooru küsimused koostavad Tartu Ülikooli vastava valdkonnaga seotud inimesed. Aega on küsimustele vastamiseks põhikooli III astmes 60 ja gümnaasiumiastmes 90 minutit.

Ühiskonnaõpetuse olümpiaadil kohustusliku kirjanduse nimekirja ei ole.

Olümpiaadi teemad ja märksõnad 2020/2021:

Põhikooli II kooliaste:

- 1) **Kohalik omavalitsus.**(Linnad, vallad. Volikogu. Volikogu ülesanded ja moodustamise kord. Valla/linnavalitsus, ülesanded ja moodustamise kord. Kohaliku omavalitsuse pakutavad teenused, kohaliku omavalitsuse otsustusõigus.)
- 2) **President.**(presidendi ülesanded, valimise kord, Eesti Vabariigi presidendid)
- 3) **Inimõigused - laste õigused** (laste õigused - õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne. Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal) ÜRO laste õiguste konventsioon, UNICEF.
- 4) **Teadlik tarbimine** (tooteinfo, tarbija õigused ja kohustused)

Põhikooli III kooliaste:

- 1) **Kohalik omavalitsus.** (Kohaliku omavalitsuse valimised. KOV struktuur ja ülesanded, KOV valimised 2021. Erakonnad ja valimisliidud KOV-s. KOV õigusaktid. Haldusreform, põhjused, tulemused)
- 2) **Inimese põhiõigused ja kodanikuõigused** (Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Inimõiguste rikkumise ärahoidmine. Vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus. Inimese põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused. Kodanikuvabadused ja -õigused, õiguste rikkumine totalitarismis. Põhiseaduslike õiguste piiramine eriolukorras. Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.)
- 3) **Eesti kaitsevägi. Kaitseliit.** (Kaitseliidu organisatsioon ja eesmärgid, struktuur. Kaitseliit riigikaitse osana. Kaitseliidu loomine ja taastamine.)
- 4) **Tööturg** (Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus, erinevad lepingutüübid. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjaile ja töötisijaile. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul. Tööränne. Ealised ja soolised piirangud töösuhetes.)

Gümnaasium:

- 1) **Võimude lahusus.** Kahetasandiline riigivõim. Seadusandlik, täidesaatev ja kohtuvõim. Kohalik omavalitsus ja kohaliku omavalitsuse valimised. Presidendi institutsioon, presidendi roll parlamentaarses ja presidentaalses süsteemis.
- 2) **ÜRO ja tema institutsioonid, nende roll.** (Eesti ÜRO Julgeolekunõukogus.)
- 3) **Euroopa Liit. Euroskeptitsism.** (Brexit ja selle mõju, paremäärmuslus.)
- 4) **Vastuolud tänapäeva maailmas: sündmused Süürias, Ukrainas, Valgevenes. USA-Hiina vastuolud.**
- 5) **Eesti pensionisüsteem. Pensionireformid. Kavandatav pensionireform** - poolt-ja vastuargumendid 2020.

Olümpiaadi žürii liikmed: Merike Värs (Kääpa Põhikool), Madis Somelar (Tallinna Reaalkool), Tiit Naarits (Jõgevamaa Gümnaasium), Terttu-Triin Tomusk (Saue Gümnaasium), Veronika Kim (Tartu Annelinna Gümnaasium), Jana Uuskari (Hiiumaa Gümnaasium), Heiko Pääbo (Tartu Ülikool), Aive Küng (Narva Keeltelütseum/Sillamäe Gümnaasium)